

Transliterace ruských textů do anglické a francouzské latinky (vyjmenované verze), jelikož dosud entomologická veřejnost v podstatě neměla možnost se s nimi seznámit, jsou uvedeny v příložené tabulce. Pokud jde o transliteraci ruských textů do české a slovenské latinky, odkazují na Pravidla českého pravopisu a Pravidla slovenského pravopisu.

Summary

Author advance entomological public a synopsis of transliteration Russian texts to the Roman characters. He commends to apply transliteration by Soviet Union standards commission from 1935.

Literatura

- Oliverius Zd., 1987: Fonetika ruskogo jazyka. SPN, Praha. P. 138-142
Pravidla českého pravopisu. Školní vydání. SPN, Praha, 1974. P. 86-88
Pravidla slovenského pravopisu s pravopisným a gramatickým slovníkom. Vydavateľství SAV, Bratislava, 1971. P. 106-107.
Reformatskij, A.A., 1960: Transliteracija ruskikh tekstov latiniskimi bukvami. Voprosy jazykoznanija, No. 5: 96-103.

Adresa autora /Authors address/:

Dr. Rudolf Fencl, Kollárova 1, 301 21 Plzeň

Výskyt denních motýlů v SPR "Povyďí" na Šumavě.
Faunistická studie. /*Lepidoptera, Heteroneura (Rhopalocera)*/
Tagfalter vom NSG "Povyďí" in Böhmerwald.
Faunistische Studie. /*Lepidoptera, Heteroneura (Rhopalocera)*/

Jiří Kubík, Ivan Kolář

Charakteristika území

Státní přírodní rezervace "Povyďí" zahrnuje v podstatě úzkou soutěsku řeky Vydry v centrální části Západočeské Šumavy. Spadá do čtverce 69-47 sítě faunistického mapování. Průměrná nadmořská výška území je okolo 900 m n.m. Tato SPR, která spolu s přílehlými svahy zaujímá rozlohu 900 ha, patří k vyhledávaným turistickým objektům. Atraktivnost samotného toku řeky Vydry s balvanitým řečištěm, četnými vodními kaskádami a mnohými příklady vodní eroze je hlavním důvodem tohoto zájmu veřejnosti. Na svazích okolních kopců nalezneme také četná kamenná moře a další skalní útvary. Dominantní dřevinou je zde smrk, rostoucí v monokultuřích, což je typický obraz dnešní Šumavy. Jeho souvislé porosty jsou prostupovány ojediněle nebo na nevelkých plochách rostoucími buky, břízami, osikami, jivami a jeřáby.

Zjištěné druhy *Rhopalocer* zde byly sledovány průběžně v letech 1965 - 1989. Některé druhy sbírané na lokalitách těsně sousedících s hranicemi SPR byly do seznamu začleněny také, protože byly pozorovány i v SPR nebo tam lze s určitostí jejich výskyt předpokládat.

V 18. a 19. století docházelo v okolí dnešní SPR k rozsáhlým těžbám dřeva pro potřeby skláren. Tím se zvětšovaly plochy horských luk, lesních palouků a jiných nezalesněných míst. V následujícím období, po odeznění nároků skláren, dochází k opětovnému zalesňování monokulturami smrku. Tak, jak nově postupně vysázené porosty dorůstají, zvětšuje se opět lesní plocha na úkor horských a lesních luk, palouků a pod. Tím také postupně zanikají i bionoty na těchto dřívě nezalesněných plochách, na něž byla ekologicky vázána specifická entomofauna. Proto stále klesá také diverzita druhů zdejších denních motýlů a radikálně i denzita jejich populace.

Na území SPR "Povyďí" jsme zjistili zatím 39 druhů denních motýlů.

Přehled zjištěných druhů:

PIERIDAE: *Pieris brassicae* /LINNÉ, 1758/
" *rapae* /LINNÉ, 1758/
" *napi* /LINNÉ, 1758/
Anthocharis cardamines /LINNÉ, 1758/
Colias palaeno /LINNÉ, 1761/
" *hyale* /LINNÉ, 1758/
Gonepteryx rhamni /LINNÉ, 1758/

Běláskovití byli ve sledovaném území zjištěni v 7 druzích.

Zprav. Zpč pob. ČSE v Plzni, VIII(1990):9-12

Žlutásek *Colias palaeno* L. do údolí Vydry zřejmě zalétá údolím Hamerského potoka, v jehož horním toku jsou rašeliniště s porostem borůvky vlohyně *Vaccinium uliginosum* L., jediné živé rostliny tohoto druhu. V oblasti lze předpokládat ještě výskyt našeho nejmenšího běláška *Leptidea sinapis* L. Zatím zde nebyl ještě objeven. Úbytek nezalesněných ploch se odráží i v úbytku druhů *Pieris napi* L., *Anthocharis cardamines* L. a *Colias hyale* L.

NYMPHALIDAE: *Apatura iris* /LINNÉ, 1758/
Limenitis populi /LINNÉ, 1758/
Nymphalis antiopa /LINNÉ, 1758/
Inachis io /LINNÉ, 1758/
Vanessa atalanta /LINNÉ, 1758/
" *cardui* /LINNÉ, 1758/
Aglais urticae /LINNÉ, 1758/
Polygonia c-album /LINNÉ, 1758/
Araschinia levana /LINNÉ, 1758/
Argynnis paphia /LINNÉ, 1758/
Mesoacidalia aglaia /LINNÉ, 1758/
Issoria lathonia /LINNÉ, 1758/
Clossiana selene /DENIS + SCHIFFERMÜLLER, 1775/
" *euphrosyne* /LINNÉ, 1758/
Melicta athalia /ROTTEHBURG, 1775/

Těchto 15 druhů čeledi babočkovitých patří k největším, nejzápadnějším a nejznámějším denním motýlům. Druhy vázané svojí bionomií na ruderalní stanoviště zde ve větším množství nenajdeme vzhledem k málo rozšířeným porostům živé rostliny, t.j. kopřivy dvoudomé / *Urtica dioica* L. /. Jedná se o druhy *Inachis io* L., *Aglais urticae* L., *Polygonia c-album* L., *Araschinia levana* L., *Vanessa atalanta* L. Za zmínku stojí krásní zástupci našeho největšího druhu denních motýlů, bělopáska topolového / *Limenitis populi* L. /. Zajímavá je absence druhého zástupce rodu *Apatura* druhu *ilia* D.+S. Na družích vázaných na luční enklávy je opět patrný značný pokles četnosti populací za sledované období. Takto jsou ve sledovaném území hlavně postiženy druhy perletovců *Argineis paphia* L., *Mesoacidalia aglaia* L., *Clossiana selene* D.+S., *C.euphrosyne* L. a hnědásek *Melicta athalia* R.

SATYRIDAE: *Melanargia galathea* /LINNÉ, 1758/
Erebia medusa /DENNIS + SCHIFFERMÜLLER, 1775/
" *euryale* /ESPER, 1805/
Maniola jurtina /LINNÉ, 1758/
Aphantopus hyperanthus /LINNÉ, 1758/
Coenonympha pamphilus /LINNÉ, 1758/
" *arcania* /LINNÉ, 1761/
" *glycerion* /BORKOWSKI, 1788/
Pararge aegeria /LINNÉ, 1758/
Lasionomata megera /LINNÉ, 1758/
" *maera* /LINNÉ, 1758/

Oblast SPR oživuje i těchto 11 druhů z čeledi okáčů. Zajímavým je pro vyšší oblasti Šumavy typický zástupce *Erebia euryale* L., který je zde v druhé polovině července dominantním druhem. Většina těchto okáčů je svým vývojem vázána opět na rostliny patřící do lučních společenstev. Proto i v tomto případě zaznamenáváme úbytek četnosti populací.

LYCAENIDAE: *Lycaena phlaeas* /LINNÉ, 1761/
Heodes virgaureae /LINNÉ, 1758/
Palaeochrysopterus hippothoe /LINNÉ, 1761/
Plebejus argus /LINNÉ, 1758/
Plebicula amanda /SCHNEIDER, 1792/
Polyommatus icarus /ROTTEHBURG, 1775/

I těchto 6 druhů modráskovitých je v území SPR ohroženo ze stejných důvodů jako ostatní čeleď.

Souhrn a diskuse

Podle zjištěných druhů za poměrně dlouhé období sledování výskytu denních motýlů na území SPR "Povydíř" lze konstatovat, že jde o historicky ustálené druhy. Jako výjimku je nutno uvést babočku sítkovanou / *A. levana* /, která se na území naší republiky začala rozšiřovat podél vodních toků v povalečné době a v současné době se s ní setkáme prakticky po celém území státu. Na Vydře se vyskytuje ve formě *levana* i *prorsa* poměrně vzácně. Zjištěných 39 druhů denních motýlů není jistě konečný počet. Pozornost při průzkumu nebyla věnována čeledi **HESPERIDAE**. Tuto mezeru bude třeba při příštích exkurzích doplnit.

Celé území SPR je poměrně zachovalé a činností člověka málo ovlivněné přírodní prostředí. Je zde jen několik chat a po celé délce rezervace vede nepevněná komunikace sloužící pouze pěší turistice a potřebám lesního závodu. Jako hlavní nebezpečí pro zdejší entomofaunu *Rhopalocera* se jeví současně zaměření lesního hospodářství v SPR a v jejím širším okolí. Jak již bylo v úvodu naznačeno, jednostranný tlak na maximální produkci dřevní hmoty a s tím související bezohledné zalesňování všech příhodných míst monokulturami smrků vede k postupné degradaci a zániku lučních enkláv vhodných pro úspěšný vývoj silných populací jednotlivých motýlích druhů. Vzájemná návaznost vhodných biotopů, potřebná k migraci mnoha druhů motýlů, není zde při zalesňování respektována. Také některé pěstební zásahy spočívající v téměř likvidaci osik, vrb a bříz vedou k trvalému snižování jednotlivě se vyskytujících druhů, pro něž jsou tyto stromy živými rostlinami. V těchto případech jsou postižovány druhy *Limenitis populi*, *Apatura iris* a zřejmě též *Nymphalis antiopa*. Pomineme-li globální změny přírodního prostředí, související s činností současné civilizace, zdá se uvedený způsob lesního hospodaření jediným přímým nebezpečím v oblasti SPR a jejím okolí, které ohrožuje udržení zdejší druhové a početní stálosti denních motýlů.

Dokladové exempláře jsou uloženy ve sbírce pana Jiřího Kubíka.

Závěr

V příspěvku je uvedeno zatím 39 druhů denních motýlů zjištěných a dokladovaných v SPR "Povydíř" a v jejím blízkém okolí. Jsou to typické druhy pro entomofaunu podobných šumavských lokalit. Zdejší způsob lesního hospodaření je zaměřen na jednostranné zvyšování ploch smrkových monokultur. Ekologickým důsledkem je trvalý úbytek specifických biotopů na nezalesněných plochách. Zjištěný pokles pestrosti druhů a oslabování populací všech zdejších

sich dennich motýlů lze vysvětlit uvedenými příčinami.

Zusammenfassung

Vom NSG "Povydří" in Böhmerwald wurden bisher 39 Arten der Tagfalter nachgewiesen. Alle sind die typische Arten für Böhmerwald. Die Erforschung und die Beobachtungen verliefen im Untersuchungsgebiet in den Jahren 1965 - 1989. Dabei wurde festgestellt, daß die Diversität der Arten und die Densität der Populationen die dauerhafte sinkende Tendenz aufweisen.

Die Hauptgründe sind folgende:

Hiesige Forstwirtschaft erweitert immer mehr die Waldflächen, und zwar durch die Monokulturen der Fichten. Infolgedessen wird die Fläche der Waldwiesen und Bergwiesen sukzessiv reduziert und darum auch mehrere spezifische Biotope zur Vernichtung gekommen werden.

L i t e r a t u r a

Higgins L. G., Riley N. D., 1976: Butterflies of Britain and Europe.-Collin, London.

Adresy autorů /Adressen der Autoren/:

Jiří Kubík, Lesní 1, 312 16 Plzeň

Ivan Kolář, Na drahách 10, 317 02 Plzeň